

تحلیل و ارزیابی تأمین فولادهای آلیاژی و اثرگذاری آن بر صنایع نفت، گاز و پتروشیمی ایران

بردیا نخبجوان

مدیرعامل شرکت مهندسی بازرگانی پتروفلز سازه

ذخایر گاز جهان، در اعماق آب و خاک ایران جای گرفته است. منابع نفتی بصورت گسترده‌ای از جنوبی‌ترین آب‌های خلیج فارس تا شمالی‌ترین آب‌های بحر خزر و نیز منابع غنی گاز در شرق کشور در منطقه ی سرخس تا غرب کشور در منطقه نفت شهر و ایلام گسترش یافته است. همانطور که می‌دانیم صنایع نفت و گاز نقش تأمین‌کننده‌ای در اقتصاد ایران داشته و همچنان بعنوان مهمترین منبع تأمین اعتبارات کشور به شمار می‌رود به نحوی که هم اکنون حدود ۸۰ درصد اقتصاد کشور وابسته به درآمدهای حاصل از صادرات نفت و گاز بوده ضمن آنکه ۸۰٪ از انرژی مورد نیاز کشور نیز از منابع فسیلی تأمین می‌گردد. اجرای این حجم عظیم از شبکه نفت و گاز و تأسیسات وابسته، مستلزم بهره‌گیری از تکنولوژی بسیار پیشرفته و همچنین حجم وسیعی از فولادهای آلیاژی جهت تجهیز پروژه‌های حفاری و بهره‌برداری، انتقال، پالایش، مخازن پایانه‌ها و صنعت گسترده پتروشیمی می‌باشد. کشور ایران در زمینه تولید فولادهای آلیاژی نظیر ورق‌ها جهت بویلرها و مخازن تحت فشار بالا، لوله‌ها با گریدهای خاص بدون درز و ضد گاز ترش و همپتور ولوهای تخصصی صنایع نفت و گاز و پتروشیمی غالب نیاز خود را از کشورهای دیگر تأمین می‌کند و تنها کارخانجاتی نظیر فولاد مبارکه و یا اکسین در مقاطعی از سال برخی از مشخصه‌های فولادی را تولید می‌کنند که آن هم از تنوع کمی برخوردار است و به طوری منظم از یک نوع مشخصه فولادی به خصوص ممکن است تولید نشود. لازم به ذکر است که متأسفانه در بخش فولادهای ضدزنگ با استنلس استیل و سوپر آلیاژها نظیر داپلکس، مونل، اینکونل به هیچ عنوان نتوانسته خودی نشان دهد. بنابراین با کوچکترین تحریم و تهدیدی، صنعت نخست کشور، می‌تواند به چالش کشیده شود، چرا که پروسه واردات و گشایش اعتبارات اسنادی و فعالیت‌های مالی و بانکی بلافاصله تحت تأثیر اینگونه سیاست‌ها قرار می‌گیرند. در پایان به نظر می‌رسد که می‌بایست این مهم را پذیرفت که صنعت فولاد را تنها مرتبط و منحصر به صنعت ساختمان نباید قلمداد کرد و از غالب تک بعد نگری به این عرصه گسترده باید فاصله گرفت تا بتوان پتانسیل و استعدادهای بالقوه‌اش را شکوفا ساخت.

امروزه تولید و مصرف فولاد، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه یافتگی کشورها به شمار می‌آید. همپتور حضور صنعت فولاد در یک منطقه بر فرایند اشتغال زایی، و تجارت آن منطقه تأثیر بسزایی دارد.

محصولات فولادی در ساخت سازه‌های گوناگون، کارخانه‌ها راه‌ها و وسایل ارتباطی، انتقال انرژی و سیالات و تجهیز و گسترش صنایع نفت، گاز و پتروشیمی به کار گرفته می‌شوند که این مسئله نشانگر تأثیر شگرف صنعت فولاد بر رشد و شکوفایی کشور می‌باشد. با توجه به آنکه در ۱۰ سال گذشته همواره میزان مصرف فولاد ایران بیشتر از میزان تولید داخلی بوده است، سرمایه‌گذاری و رشد صنعت فولاد در کشور اقتصادی و منطقی به نظر می‌آید؛ مشروط بر اینکه محل احداث، فرایند تولید، تأمین منابع طبیعی و انرژی و مدیریت پروژه صحیح انتخاب شده باشد. هدف گذاری دولت ایران در افر ۱۴۰۴ رسیدن به تولید ۵۵ میلیون تن فولاد خام است.

ایران رتبه پانزدهم و سهمی کمتر از یک درصد از تولید جهانی را به خود اختصاص داده است. سهمی که به اعتقاد کارشناسان با توجه به منابع عظیم معدنی، نفتی و گازی موجود و همچنین داشتن سایر مزیت‌های نسبی، بسیار کم است. اما در مقابل کشور همسایه ایران، ترکیه در سال‌های گذشته بیشترین پیشرفت را در این بازار به خود اختصاص داده است و با وجود نداشتن منابع سرشار انرژی مانند همسایه‌اش، به یکی از بزرگ‌ترین کشورهای تولید کننده فولاد در جهان تبدیل شده است. وجود امکانات فراوان از جمله مواد اولیه، انرژی، نیروی انسانی ماهر، دستیابی به آب‌های آزاد و بازار مصرف ۱۴ کشور همسایه، فرصت مناسبی را برای همکاری با شرکت‌های خارجی در سرمایه‌گذاری و تبادل فن‌آوری مهیا کرده است. فولادهای آلیاژی غالباً با فلزهای دیگری نیز همراهند. همچنین خواص فولاد به درصد کربن موجود در آن، عملیات حرارتی انجام شده بر روی آن و فلزهای آلیاژ دهنده موجود در آن بستگی دارد. فولاد پر مصرف‌ترین فلز صنعتی است و مصرفش پیوسته افزایش می‌یابد و در ایران بیشترین مصرف کننده فولادهای آلیاژی، پروژه‌های صنایع نفت و گاز و پتروشیمی می‌باشند. قریب ۹ درصد از ذخایر شناخته شده نفت و ۱۷ درصد از

